

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านตาท้าว ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวพนิดา ทอนพลกรัง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

พนิดา ทอนพลกรัง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านตาท้าวหมู่ 6 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์หนึ่งหทัย ขอผลกลาง, 50 หน้า

การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านตาท้าวหมู่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 3 ข้อ ของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตาท้าวหมู่ 6 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อทราบปัจจัยบวกและปัจจัยลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน และเพื่อแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวความคิดและรูปแบบการประเมินเชิงระบบแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกรกฎาคม 2545 โดยวิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบรายงาน บร. 1 - 12 การจัดเวทีประชาคม การสังเกต การสัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกัน

ผลการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านตาท้าวหมู่ 6 มีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชน คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ชาวบ้าน ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองได้ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความสามารถและการแก้ไขปัญหาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ ทราบปัจจัยเชิงบวกและเชิงลบ ที่ส่งผลให้การดำเนินการกองทุนชุมชนบรรลุเป้าหมาย และทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งที่เกิดตามทัศนะของประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์หนึ่งหทัย ขอผลกลาง)

กรรมการสอบ

(อาจารย์มงคล ผ่องธณสฤษฎ์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

๗๘ ต.ค. ๒๕๔๕

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์หนึ่งหทัย ขอผลกลาง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- คุณณรงค์ รณเกษตร ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

- สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง ที่ให้ความร่วมมือทุกด้าน
- ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกในชุมชน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

พนิดา ทอนพลกรัง

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.....	5
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	18
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	21
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล.....	21
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	23

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	25
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	26
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	26
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	29
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	32
1.1 บริบทระดับประเทศ.....	32
1.2 บริบทระดับท้องถิ่น.....	36
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	37
2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A.....	37
2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B.....	39
3. ผลการประเมินวาทะกรรมวิธีทำธุรกิจของผู้.....	41
4. ผลอื่น ๆ.....	41
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	42
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	
1. สรุป.....	45
2. อภิปรายผล.....	46
3. ข้อเสนอแนะ.....	49
บรรณานุกรม.....	
ภาคผนวก.....	

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นนโยบายการกระจายอำนาจที่เป็นรูปธรรมหนึ่งของรัฐบาล เพื่อต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ที่กำลังเผชิญอยู่ แนวคิดนี้เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในระดับฐานรากของประเทศปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองคือ การสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยให้ชุมชนกำหนดอนาคตและการจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 : 1)

เนื่องจากได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนขึ้นมาได้ระยะหนึ่งและได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลไปแล้ว และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ดำเนินการจัดสรรเงินหนึ่งล้านบาทที่ได้รับมาให้แก่สมาชิกของกองทุนกู้ยืมไปแล้วนั้น รัฐบาลจึงเห็นควรให้มีการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาพื้นที่หมู่ 6 บ้านคาท้าว ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้คือ ตัวแบบความคิดเชิงระบบ ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) หรือที่เรียกกันว่า ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) มีที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นการประเมิน ซึ่งอักษรแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

ตัวแบบความคิดเชิงระบบหรือชิพพ์โมเดลนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย และเป็นตัวแบบที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมนอย่างกว้างขวาง

4. วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบทของชุมชน คือการศึกษาสภาวะแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างชุมชนที่ศึกษากับชุมชนอื่น

ขั้นที่ 2 ศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน จากข้อมูลทุติยภูมิคือเอกสารของกองทุนหมู่บ้านและการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อทราบถึงข้อมูลของกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การจัดเวทีชาวบ้าน

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 3 ดังนี้

การสังเกต ใช้เก็บข้อมูลในภาพรวม ในช่วงที่มีการประชุมต่างๆ

การสัมภาษณ์ ใช้ในกรณีเจาะจงว่าอยากรู้เรื่องใด เช่น สัมภาษณ์ชาวบ้านว่ามีทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านอย่างไร

การใช้แบบสอบถาม ใช้เมื่อได้มีการกำหนดหัวข้อหรือคำถามไว้แล้ว

การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยใช้ชีพโมเดล คือการจำแนกข้อมูลออกตามประเด็นการประเมิน ได้แก่ บริบทชุมชน ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของชุมชน

ขั้นที่ 6 รวบรวมข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจากขั้นที่ 5 เพื่อนำมาเขียนสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบถึงปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ได้แนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้เขียนได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากแหล่งต่างๆที่มีความสัมพันธ์กัน โดยหลักวิชาที่นำมาใช้นี้ทั้งหมด 8 หัวข้อ ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินโครงการแบบชีพชีโมเดล
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักวิชาต่าง ๆ ผู้เขียนได้นำมาจากหนังสือ และคู่มือต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษาและสังเกตการณ์ในกองทุนหมู่บ้าน โดยในแต่ละหัวข้อที่กล่าวข้างต้นมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายซึ่งมีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อเป็นการเสริมสร้างสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนไปโดยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน
 2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
 3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน พัฒนาความคิดริเริ่ม เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ
 5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี :2544)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แบ่งออกเป็น 2 หมวดคือ หมวดที่ 1 เกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และหมวดที่ 2 เกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แต่หมวดนี้มีสาระสำคัญดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขาธิการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งได้อีก

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ดาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดในที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่

กองทุน

- จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- กำหนดแผนงาน และอัตราระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการ

บริหารงานกองทุน

- ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผล

ประโยชน์ของกองทุน

- ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- แต่งตั้งคณะกรรมการคณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- ออกระเบียบ ประกาศ และคำสั่งอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของ

ส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ
วิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็น
การปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือ
นอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

- รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้
คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

- ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้
เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนที่
ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี

- สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานส่วนราชการและองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและการจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ที่จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

-จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมียี่สิบครัวเรือนในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

-การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้านในที่ประชุม

-วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน ก่อนประกาศคณะกรรมการ หรือ หลังประกาศคณะกรรมการ

คณะกรรมการต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
- ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านต่างๆ ตามสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้านหรือชุมชนของตน สำหรับการขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะใช้แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือ กทบ.๒ โดยจะมีรูปแบบดังนี้

กทบ.๒

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
จัดทำโดย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน.....หมู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล/แขวง/เทศบาล.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

คำชี้แจง แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความ
เจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

๑. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน.....คน

๒. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน.....ครัวเรือน

๓. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วย

๑.....

๒.....

๓.....

๔. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน

๔.๑ ผลผลิตด้านการเกษตรและอื่น ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วย(เช่น จากการเพาะปลูก
การเลี้ยงสัตว์ การประมง อุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือโรงงานเอกชนที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน/ชุมชน
เป็นต้น)

๑.....

๒.....

๓.....

๔.๒ ผลผลิตจากข้อ ๔.๑ ซึ่งเป็นผลผลิตด้านการเกษตรมีการแปรรูปก่อนส่งไปจำหน่ายที่อื่น
หรือไม่

☐ ไม่มี

☐ มี คือ ๑.....

๒.....

๓.....

๔.๓ การแปรรูปตามผลผลิตตามข้อ ๔.๒ ใครเป็นผู้ดำเนินการ

☐ ผลผลิตแต่ละครัวเรือนเป็นผู้ดำเนินการ ประกอบด้วย

๑.....

๒.....

☐ ผลผลิตที่หลายครัวเรือนร่วมกันดำเนินการ ประกอบด้วย

๑.....

๒.....

☐ ผลผลิตที่โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้ผลิต ประกอบด้วย

๑.....

๒.....

๔.๔ นอกเหนือจากการใช้วัตถุดิบในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งแปรรูปในการผลิตสินค้าแล้ว มีการซื้อวัตถุดิบจากแหล่งอื่นนอกหมู่บ้าน/ชุมชน มาใช้ในการผลิตสินค้าบ้างหรือไม่

☐ ไม่ได้ใช้วัตถุดิบจากนอกหมู่บ้าน

☐ ใช้วัตถุดิบจากที่อื่น ๑..... ตั้งชื่อจาก.....

๒..... ตั้งชื่อจาก.....

๓..... ตั้งชื่อจาก.....

๔.๕ ผลผลิตของหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนใหญ่จะส่งไปจำหน่ายที่ใดบ้าง (ระบุจังหวัด)

๑. จังหวัด..... สินค้าที่ส่งไปจำหน่ายคือ.....

๒. จังหวัด..... สินค้าที่ส่งไปจำหน่ายคือ.....

๓. จังหวัด..... สินค้าที่ส่งไปจำหน่ายคือ.....

๕. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่อครัวเรือน.....บาทต่อปี

ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

๑. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง.....ครัวเรือน

๒. วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)

.....

.....

.....

.....

๓. วันที่มีการคัดเลือก วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๔. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง มีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการ
กองทุนหมู่บ้าน หรือไม่

☐ มีครบทุกคน

☐ ไม่ครบทุกคน คือ ๑.ขาดคุณสมบัติเรื่อง.....
๒.ขาดคุณสมบัติเรื่อง.....
๓.ขาดคุณสมบัติเรื่อง.....

๕. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกอง
ทุนหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเองแล้วมีความเห็นว่าจำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีจำนวน

☐ ตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป

☐ ต่ำกว่า ๕ คนหรือไม่มี

๖. รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะ
กรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองนี้ ประกอบด้วยคณะกรรมการ.....คน ผู้ทรงคุณ
วุฒิ.....คน ที่ปรึกษา.....คน

(โปรดระบุตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายของคณะกรรมการในลำดับที่๔-๑๕ในช่องว่างที่จัดเตรียมไว้)

ตำแหน่ง	ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อปี	ประสิทธิภาพ/ความ สามารถพิเศษที่เป็น ประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
๑.ประธาน						
๒.รองประธาน						
๓.เลขานุการ						
๔.กรรมการ ตำแหน่ง						
๕.กรรมการ ตำแหน่ง.....						

- ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

ตำแหน่ง	ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อปี	ประสบการณ์/ความสามารถพิเศษที่เป็น ประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
๑.ประธาน						
๒.รองประธาน						
๓.เลขานุการ						
๔.กรรมการ ตำแหน่ง						

ส่วนที่ ๓ การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

๑. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

- ☐ มีแล้ว
☐ อยู่ระหว่างยกร่าง
☐ ยังไม่มีระเบียบข้อบังคับ

๒. ระเบียบข้อบังคับ มีกำหนดในเรื่องต่อไปนี้แล้วหรือไม่

มี ไม่มี

- ☐ ☐ ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ(การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น
 ค่าธรรมเนียม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก)
☐ ☐ ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
☐ ☐ ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชำระคืนเงินกู้
☐ ☐ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกองทุน
☐ ☐ ข้อบังคับเกี่ยวกับ.....
☐ ☐ ข้อบังคับเกี่ยวกับ.....
☐ ☐ ข้อบังคับเกี่ยวกับ.....

๓. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดย

- ☐ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง เป็นผู้กำหนดขึ้นเอง
☐ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง และประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ ๔ ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

๑. จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบันมีจำนวน.....กลุ่ม จำแนกเป็น

ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)	วันที่จัด ตั้งขึ้น	เงินทุนสะสม (บาท)
๑					
๒					
๓					
๔					

๒. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน มีสมาชิกแล้ว ประกอบด้วย

☐ สมาชิกประเภทบุคคล คือ ☐ หัวหน้าครัวเรือน.....คน

☐ สมาชิกสมทบ.....คน

☐ สมาชิกประเภทองค์กร/กลุ่มในชุมชน.....กลุ่ม

๓. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนในรูปของการถือหุ้น/การออม-ค่าธรรมเนียม/เงินบริจาคหรือให้เปล่า ในปัจจุบันมีดังนี้

เงินออม/เงินถือหุ้น เป็นเงิน.....บาท

ค่าธรรมเนียม เป็นเงิน.....บาท

เงินบริจาคหรือให้เปล่า เป็นเงิน.....บาท

เงินอื่นๆคือ.....

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น เป็นเงิน.....บาท

๔. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน

☐ ยังไม่ได้เปิดบัญชี

☐ เปิดบัญชีแล้ว เลขที่บัญชี.....ธนาคารออมสินสาขา.....

วันที่เปิดบัญชี.....

จำนวนเงินฝากคงเหลือ ณ ปัจจุบัน เป็นเงิน.....บาท

๕. หมู่บ้าน/ชุมชน มีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงการพัฒนา กับหมู่บ้าน ชุมชนหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน/ชุมชนหรือไม่

☐ ยังไม่มี

☐ มี ได้แก่ - หมู่บ้าน/ชุมชน/เครือข่าย.....

กิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินงาน.....

ส่วนที่ ๕ แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

๑. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงดังนี้.....

๒. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง มีดังนี้....

๓. กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำกิจกรรมอะไรบ้าง

ลำดับ ที่	กิจกรรมที่ให้กู้ยืม	วงเงินกู้ยืม (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละต่อปี)	ระยะเวลาชำระ คืน(เดือน/ปี)	ข้อกำหนดหรือ เงื่อนไขสำคัญ
๑.					
๒.					
๓.					
๔.					

๔. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้จะพิจารณาถึง.....

๕. วิธีการในการควบคุมและติดตามในการใช้เงินกู้วิธีดังนี้.....

an)

๑๐.๑ จากปัญหาความไม่เข้าใจข้างต้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง สามารถ
ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงได้เองหรือใช้เครือข่ายร่วมกันแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

๑).....

๒).....

๓).....

๑๐.๒ รัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด

๑).....

๒).....

๓).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าได้ประเมินและให้ข้อมูลตามความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(.....)

ประธาน

รองประธาน

ลงชื่อ.....

(.....)

เลขานุการ

กรรมการ

ลงชื่อ.....

(.....)

กรรมการ

(แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(กาบ.๒),
2544:1-11)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านดาหัว หมู่ 6 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และสะดวกในการบริหารจัดการกองทุนบ้านดาหัว ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ที่ตั้งของกองทุน

เลขที่ 17 หมู่ 6 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการคือ
 1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
 2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 3. เป็นคนไม่มัวเมาในอบายมุข
 4. เป็นคนรู้จักสามัคคี

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผลหรือประโยชน์ใดๆที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- 6) เงินค่าหุ้น
- 7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 8) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขหรือภาระติดพันอันใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านดาหัว หมู่ 6 เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

3) เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

6) มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน

2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวมาแล้ว สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน โดยสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่า จะรับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

1) ตาย

2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม

5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

8) มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก

สมาชิกผู้ไม่มีหรือการระงับหุ้นใดๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้หรือค้ำประกันอาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้ โดยการแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาอนุญาตและให้ขาดสมาชิกภาพในวันที่คณะกรรมการกองทุนดำเนินการอนุญาต ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกอาจยื่นคำขอเป็นสมาชิกใหม่ก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันอย่างน้อยหนึ่งปี และถ้าเข้าใหม่คิดค่าธรรมเนียมเพิ่มเป็นสองเท่า

7. การอนุมัติเงินกู้

สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินชัดเจน และสมาชิกรายหนึ่งกู้ได้ไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินสามหมื่นบาท

เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด และต้องใช้สมาชิกของกองทุนจำนวน 4 คน เป็นคนค้ำประกัน

8. อัตราดอกเบี้ย

- 1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 6 บาทต่อปี
- 2) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 4 บาทต่อปี

9. การชำระคืนเงินกู้

- 1) เงินกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
- 2) เงินกู้เพื่อบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน ให้ผู้กู้ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 180 วัน

10. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปีบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป แล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำมาจัดสรรดังนี้

- 1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละ 20
- 2) เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 20
- 3) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 20
- 4) เป็นทุนสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 20
- 5) เพื่อสวัสดิภาพของคนจน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็กยากจน คนชราในอัตราร้อยละ 20

(ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านคทา้าว หมู่ 6 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา:2544)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่จะขอเงิน
2. วงเงินกู้ต้องไม่เกิน 20,000 บาท
3. หลักประกันเงินกู้
4. ประวัติและอุปนิสัยของผู้ขอ
5. ความสามารถในการชำระหนี้
6. เงินทุนของผู้ขอ
7. เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ[สมหวัณ พริยานุวัฒน์,(บรรณาธิการ) ,2544 :221-234]

แบบจำลองแบบชีพฟ์ ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ การประเมินแบบชีพฟ์ เป็นที่นิยมใช้ เนื่องจากนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะ ประเมินได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยม กว้างขวาง

แบบจำลองชีพฟ์จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจ และดูแลผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมมีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสภาวะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยคิดว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้นคือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นจะช่วยให้ตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์ในการประเมินอย่างไร

3. การประเมินกระบวนการ เมื่อแผนการดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกระดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ
2. เกี่ยวกับการวางแผนโครงการ และการตัดสินใจก่อนวางแผน
3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่างโครงการ

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่าง คือ

1. การจัดหาทรัพยากรประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการ
4. การปรับปรุงโครงร่างโครงการอยู่เป็นนิจสิน
4. การประเมินผลผลิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกันคือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้จากมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการกระจายโอกาสและรายได้ให้กับบัณฑิตที่ว่างงานและตกงานอยู่ได้มีโอกาสในการศึกษาต่อและได้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนที่ได้รับมอบหมาย นับเป็นโครงการที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง แต่โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ดังนี้

ข้อดีของโครงการ

1. สร้างรายได้ให้กับบัณฑิตว่างงาน จำนวน 74,881 คน ถือเป็นการกระจายรายได้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ
2. สร้างโอกาสให้กับบัณฑิตได้ศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต
3. ช่วยปลูกจิตสำนึกให้บัณฑิตมีความรักในชุมชนท้องถิ่น และต้องการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง
4. ช่วยกระจายแรงงานออกสู่ภูมิภาค เพราะจากอดีตแรงงานส่วนใหญ่จะไหลเข้าสู่เมืองหลวงหรือเขตอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดความแออัด
5. ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดการพัฒนา สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ข้อจำกัดของโครงการ

1. ระยะเวลาของโครงการสั้นเกินไปเพียงแค่ 10 เดือน คือเดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545 ไม่เพียงพอต่อการติดตามการดำเนินงานของกองทุน เนื่องจากว่ากองทุนบางแห่งจะชำระเงินคืนในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2545
2. ระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมของโครงการมีน้อยเนื่องจากเป็นนโยบายเร่งด่วนทำให้เกิดความไม่พร้อมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา (โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี) ในเรื่องของการจัดการศึกษา สถานที่เรียน และอาจารย์ที่รับผิดชอบ และผู้เรียนเองไม่ทราบบทบาทที่แน่นอนของตนเองว่ามีหน้าที่อย่างไรในโครงการนี้
3. เนื่องจากโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่ครอบคลุมพื้นที่ 74,881 หมู่บ้าน หรือจะเรียกได้ว่าครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศก็ได้ ทำให้การติดตามต่าง ๆ ทำได้ยาก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วิเคราะห์ปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดอย่างชัดเจน โดยการกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมินตามรูปแบบซิปป (cipp) สิ่งที่ต้องการประเมินมีทั้งสภาวะแวดล้อม(context) ปัจจัยนำเข้า(input) กระบวนการ(process) และผลผลิต(product) เมื่อได้กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมินไว้ชัดเจนดังกล่าวแล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการวัด การสร้างเครื่องมือ และการออกแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อเข้าสู่กระบวนการวัด จะมีกระบวนการสำคัญ 2 ประการคือ การสร้างเครื่องมือและการออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเครื่องมือที่สร้างต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด วัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้การวัดข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้วัดข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม ซึ่งเครื่องมือแต่ละอย่างก็มีการใช้ในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามสิ่งที่ต้องการวัด

หลังจากได้ผ่านกระบวนการวัดแล้ว ก็ถึงกระบวนการตัดสินใจ โดยการนำข้อมูลที่ได้อาจการวัดมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือชาวบ้าน กรรมการกองทุน ประชานกองทุน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคาท้าวหมู่ 6 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา จำนวน 120 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ชาวบ้าน กรรมการกองทุน ประชานกองทุน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคาท้าวหมู่ 6 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 60 ครัวเรือน โดยคิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แบ่งพื้นที่ในการประเมินออกเป็นหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยที่ 1 หมู่บ้านหรือ 1 ชุมชนเมือง จะมีกองทุนเงิน 1,000,000 บาท อยู่ 1 กองทุน ดำเนินงานโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านถือว่าเป็นหนึ่งหน่วยย่อยระบบของหน่วยย่อยชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านย่อมต้องทำหน้าที่เคียงข้างและประสานเชื่อมโยงก้าวหน้าไปกับหน่วยย่อยอื่น ๆ เพื่อร่วมกันสร้างให้บรรลุผลผลิตโดยรวมของหน่วยย่อยชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้แล้วหน่วยย่อยระบบกองทุนหมู่บ้านยังมีหน่วยย่อยย่อย ๆ อีกได้แก่ สมาชิกและผู้กู้แต่ละรายซึ่งย่อมต้องช่วยกันสร้างความเจริญและเข้มแข็งให้แก่กองทุนอย่างยั่งยืน

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่

1. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 1.1 นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 1.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- 1.3 คณะกรรมการกองทุน
- 1.4 การประชาสัมพันธ์
- 1.5 การเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจ
- 1.6 คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง

2. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 2.1 การจัดทำระเบียบกองทุน
- 2.2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนกองทุน
- 2.3 ระบบบัญชีกองทุน
- 2.4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

2.4.1 การรับสมัครสมาชิก

2.4.2 การฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก

2.4.3 ประเภทสมาชิก ได้แก่ รายบุคคล กลุ่มองค์กร

2.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

2.5.1 ขั้นตอนการขอกู้

2.5.2 การคัดเลือกผู้กู้

2.5.3 การโอนเงินให้ผู้กู้

2.5.4 การรับชำระหนี้

2.6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้

2.6.1 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ

2.6.2 การช่วยเหลือตลาด

2.7 การตรวจสอบการใช้เงินกู้

2.8 การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

2.9 การจัดสรรผลประโยชน์

3. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

3.1.1 จำนวนผู้กู้

3.1.2 ยอดเงินให้กู้

3.1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน

3.1.4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด

3.1.5 ยอดเงินที่มีการชำระคืน

3.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

3.2.1 จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้

3.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

3.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้

3.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

3.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

3.3.1 ทักษะชีวิตของชุมชนค่อกองทุน

3.3.2 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

3.3.3 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบ
ด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบ
ด้วยตัวแปรต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด
ย่อม (SMEs)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้าน
ในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1.2.2 เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน

1.2.3 วัฒนธรรมประเพณี

1.2.4 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

2.1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ

2.2 วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ

2.3 สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ

2.4 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ

2.5 จำนวนแรงงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

3.1 การดำเนินการอย่างถูกวิธี

3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

3.4 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

3.5 การใช้จ่ายเงินกู้

3.6 การหาความรู้เพิ่มเติม

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

4.1.1 รายได้เป็นเงิน

4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสังของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

4.2.2 ผู้กู้ได้ดำเนินการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคาทาวโดยภา
รวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปังจยนำเข้าของหน่วย
ระบบ A ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน
บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปังจยนำเข้าของระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะ หน่วยระบบ A
ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการ
ดำเนินการของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปังจยนำเข้าให้แก่หน่วย
ระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออก
ไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ การ
สังเกต การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การจัดเวทีที่ชาวบ้าน เครื่องมือแต่ละชนิดได้นำมาใช้ใน
ลักษณะที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม โดยแต่ละชนิดมีการนำมาใช้ดังนี้

การสังเกต ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนในช่วงที่มีการ
จัดประชุม เพื่อควาชาวบ้านหรือคณะกรรมการมีปฏิริยาอย่างไรต่อการจัดประชุมหรือเรื่องที่
ประชุม

การใช้แบบสอบถามใช้ในกรณีที่ได้ตั้งคำถามไว้แล้วและต้องการทราบคำตอบจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งก็หมายถึงชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุน แบบสอบถามอาจจะมีคำตอบอยู่แล้วหรือไม่ มีขึ้นอยู่กับประเด็นที่ผู้ถามต้องการ

การสัมภาษณ์ ใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ จากกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล โดยการกำหนดประเด็นที่ต้องการถามมีไว้ชัดเจน เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจจะเป็นแบบปลายเปิดหรือแบบปลายปิดขึ้นอยู่กับประเด็นที่ทำการศึกษา

การจัดเวทีชาวบ้าน ใช้เมื่อต้องการทราบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยการจัดเวทีให้กลุ่มตัวอย่างได้แลกเปลี่ยนหรือนำเสนอสิ่งที่ผู้จัดเวทีได้กำหนดประเด็นไว้นอกจากเรื่องหรือประเด็นที่กำหนดไว้แล้ว การจัดเวทีชาวบ้านยังจะให้โอกาสชาวบ้านได้เสนอแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้ก่อให้เกิดการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงด้วย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลจากสองแหล่งข้อมูลคือ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data source) และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data source) ซึ่งข้อมูลทั้งสองประเภทมีความหมายและลักษณะการใช้ดังนี้

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชน โดยการสัมภาษณ์จากชาวบ้านในหมู่บ้านเพื่อหาข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลอื่นที่มีการรวบรวมและสรุปผล ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจาก จปฐ 2 กชช2ค

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเริ่มจากการเก็บข้อมูลบริบทชุมชน โดยการสำรวจตามบ้าน จากนั้นจะเก็บรวบรวมข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านโดยการสัมภาษณ์ประธานกองทุน รองประธาน เลขานุการ และคณะกรรมการ ต่อจากนั้นก็สัมภาษณ์ชาวบ้านโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกำหนดประเด็นไว้แล้ว จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมไว้เพื่อจัดเป็นหมวดหมู่ต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับว่าครั้งใดจะใช้ข้อมูลจากชาวบ้าน ก็จะใช้วิธีสัมภาษณ์ชาวบ้าน หรือหากต้องการทราบข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านก็จะสัมภาษณ์คณะกรรมการ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้วก็นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้อาจจัดหมวดหมู่ โดยจะแบ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร เพศ อายุ การศึกษา

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตอบแบบสอบถาม ที่เป็นการเขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหรือความคิดเห็น หรือการให้สัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดไว้

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้เน้นการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยใช้การแจกแจงประเด็นการประเมินออกเป็นประเด็นย่อยๆ ตามหลักการ CIPP Model ดังนี้

1. การประเมินบริบทชุมชน
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า
3. การประเมินกระบวนการ
4. การประเมินผลผลิต

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงนำเสนอผลการประเมินในรูปแบบสารนิพนธ์ ตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลตามกรอบความคิดทฤษฎี ชีพชีวะโมเดล และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริงเป็นสำคัญ การนำเสนอข้อมูลก็จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริงเท่านั้น

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยมีคนจนจำนวนมากจนก่อให้เกิดสภาพความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะมั่งมีและคนจน เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางสังคมเพิ่มมากขึ้น คนขาดโอกาสหรือขาดความสามารถในการหารายได้จนทำให้คนเกิดการขาดสรายได้ ในการยังชีพ คือมีรายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารและการใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีพ โดยคนกลุ่มนี้จะถูกเรียกว่าเป็นคนจน

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยเฉพาะในช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจหรือนับตั้งแต่ช่วงระยะกลางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ถึงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงหนึ่งที่เศรษฐกิจไทยมีความเฟื่องฟูมาก ซึ่งทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเศรษฐกิจ ของประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ในระหว่างปี 2533-2539 เพิ่มขึ้นจาก 1,945.4 พันล้านบาท เป็น 3,109.3 พันล้านบาท หรือมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.8 ต่อปี ทำให้ประชาชนมีรายได้ที่แท้จริง เพิ่มขึ้นจากเดือนละ 6,761บาท / ครั้วเรือน เป็น 9,624 บาท / ครั้วเรือน หรือรายได้เพิ่มขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.1 ต่อปี ขณะที่รายจ่ายในครัวเรือนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.9 ต่อปีเท่านั้น

ต่อมาประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤติทางการเงินอย่างรุนแรงในกลางปี 2540 ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมมีปัญหาทางด้านเสถียรภาพอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในปี 2541 เศรษฐกิจโดยรวมได้หดตัวถึงร้อยละ 10.5 อัตราเงินเฟ้อสูงถึง ร้อยละ 8.1 ภาคการผลิตขาดสภาพคล่อง ต้องประสบกับภาวะขาดทุนและล้มละลายจำนวนมาก เกิดปัญหาการว่างงานสูง ส่งผลกระทบทำให้รายได้ของประชาชนต้องหดตัวลดลงตามไปด้วย โดยในช่วงปี 2541-2543 รายได้ที่แท้จริงของประชาชนได้ลดลงจากเดือนละ 9,775 บาท / ครั้วเรือน เหลือ 9,332 บาท / ครั้วเรือน หรือลดลงร้อยละ 2.3 ต่อปี

สรุป หลังจากประเทศไทยประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในช่วงปี 2541 ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูง ส่งผลกระทบทำให้รายได้ของประชาชนต้องลดลงตามไปด้วย โดยในช่วงปี 2541-2543 รายได้ที่แท้จริงของประชาชนได้ลดลงจากเดือนละ 9,775 บาท / ครั้วเรือน เหลือ 9,332 บาท / ครั้วเรือน หรือลดลงร้อยละ 2.3 ต่อปี

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นับตั้งแต่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ภาครัฐจึงเผชิญกับปัญหาอย่างหนักหน่วงรอบด้าน จนส่งผลให้ภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศชะงักงันและถดถอยลงไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าเศร้าอย่างยิ่ง เพราะในขณะที่สถานการณ์การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ กำลังดำเนินไปอย่างรุนแรง ด้วยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ภาครัฐบาลจึงได้จัดทำแผน ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม พ.ศ. 2541-2545 โดยคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายบทบาทอุตสาหกรรมไทย ให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาวะทางสังคม โดยมีแนวทางในภาพรวม คือ

1. มุ่งสู่การผลิตสินค้าระดับกลางและระดับสูงมากขึ้นเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยสินค้าที่ผลิตต้องการพัฒนารูปแบบ ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี และเครื่องจักรที่เก่าล้าสมัย รวมทั้งปรับปรุงการจัดการด้านคุณภาพ เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดระดับบน

2. ลดต้นทุนการผลิตและปรับปรุงการส่งมอบสินค้าให้รวดเร็วยิ่งขึ้นด้วยการปรับปรุงในการผลิต ปรับลดขั้นตอนในการผลิต รวมทั้งปรับปรุงการบริหาร และการจัดการธุรกิจ

3. ยกระดับความรู้ ความสามารถของบุคลากรภาคอุตสาหกรรม ซึ่งรวมถึงแรงงาน พนักงานระดับผู้บังคับบัญชา และ ผู้ประกอบการให้สามารถรับเทคโนโลยีใหม่ ตลอดจนระบบ

การผลิตแบบใหม่ที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรม และความสามารถบริหารธุรกิจให้ปรับตัวได้
ในสภาวะการแข่งขันภายใต้ระบบการค้าเสรี

4. สร้างพันธมิตรทางการผลิตและการค้ากับธุรกิจทั้งในประเทศและในประเทศคู่ค้าเพื่อให้สามารถเจาะและขยายช่องทางการตลาดได้มากขึ้น และเพื่อให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ
สู่อุตสาหกรรมในประเทศ

5. การกระจายการผลิตไปสู่ส่วนภูมิภาคและชนบท เพื่อให้มีแหล่งจ้างงานรองรับแรงงานที่เคลื่อนย้ายออกไปสู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลตลอดจนเมืองใหญ่

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ในเดือนธันวาคม 2544 การส่งออกและการนำเข้าลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2543 ร้อยละ 13.8 และ 18.1 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลมาจากการชะลอตัวเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าและอุปสงค์ภายในประเทศ การนำเข้าลดลงมากส่งผลให้ดุลการค้ายังคงเกินดุลอยู่ 593 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเมื่อรวมกับดุลบริการและบริจาคที่เกินดุลเพิ่มขึ้นจากเดือนพฤษภาคม 2544 ตามรายรับจากการท่องเที่ยว ดุลบัญชีเดินสะพัดจึงเกินดุล 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดุลชำระเงินเกินดุล 248 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในเดือนธันวาคม 2544 มีการชำระหนี้ธนาคารแห่งประเทศไทย 458 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 อยู่ที่ระดับ 33,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2544 การนำเข้าและการส่งออกลดลงจากปี 2543 ร้อยละ 7 และ 2.8 ตามลำดับ ส่วนดุลการค้ายังคงเกินดุล 2,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ลดลงกว่าปี 2543 ขณะที่ดุลบริการและดุลบริจาคเกินดุลลดลงจากปี 2543 เช่นกัน ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 6,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปี 2543 ที่เกินดุล 9,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดุลชำระเงินเกินดุล 1,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เทียบกับปี 2543 ที่ขาดดุล 1,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ในปี 2544 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ชำระหนี้ให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) รวมทั้งสิ้น 3,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เทียบกับ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2543

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

การที่คนเราอยู่ดีมีสุขได้นั้น นอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้พอเพียงกับการดำรงชีพแล้วยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่การมีที่อยู่อาศัย มีสาธารณูปโภคพอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีพด้วย

ความผูกพันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันที่มีมาตั้งแต่ในอดีตนจนถึงปัจจุบันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับดิน น้ำ

อากาศและป่าไม้ เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต จึงเป็น ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระบบนิเวศน์ หากระบบนิเวศน์ถูกทำลายหรือไม่สมดุลผลกระทบที่ เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ทั้งระบบด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อ นำความอยู่ดีมีสุขของคนไทยนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการ ประสานร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมรอบตัวคน ให้อยู่ในสภาวะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ผลจากการสำรวจ พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศในปี 2544 เพิ่มขึ้น จากปี 2543 เพียงเล็กน้อย ร้อยละ 0.3 โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำการเกษตร และเงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ เป็นรายได้จากการประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร และรายได้จากค่าแรง และเงินเดือน ขณะที่ครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้รวมทั้งกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด รอบกรุงเทพมหานครมีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 2-4 ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 โดยที่ครัวเรือนในทุกภาคมีค่าใช้จ่าย ต่อเดือนเพิ่ม ยกเว้นครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด รอบกรุงเทพมหานคร ที่มีการ ใช้จ่ายลดลงในอัตราร้อยละ 3.7 ครัวเรือนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีค่า ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 3-5 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาน พาหนะและค่าบริการสื่อสาร และค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน ส่วนครัวเรือนในภาค เหนือใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

สรุป สำหรับหนี้สินของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศลดลงเพียงร้อยละ 0.2 ครัวเรือนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงประมาณร้อยละ 9-10 ในขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพมหานครและครัวเรือนในภาค เหนือ มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 และ 13.8 ตามลำดับ

1.1.6 บรรยายภาสความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

หลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจนั้น คนจนในชนบทเพิ่มขึ้นน่าจะมาจากปัจจัยของคนดกงานที่มีเพิ่มมากขึ้นและคนเหล่านี้ได้อพยพโยกย้ายกลับไปสู่ภูมิลำเนาเดิม ทำให้ครัวเรือนในชนบทต้องรับภาระในการเลี้ยงดูมากขึ้นประกอบกับการไม่มีแหล่งงานในชนบทรองรับที่เพียงพอ และภาวะการผลิตการเกษตรซึ่งเป็นรายได้ที่สำคัญของคนชนบท ต้องประสบกับปัญหาการผลิตหรือภาวะราคาสินค้าตกต่ำ ทำให้ภาคชนบทมีรายได้ลดน้อยลง ส่งผลให้จำนวนคนจนในชนบทเพิ่มมากขึ้น มีประชากรมากขึ้น กิจกรรมกองทุนหมู่บ้านตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ภายในโครงการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งในด้านศักยภาพ การริเริ่ม และขยายผลิตผลภายในชุมชน ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตัวเอง และการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองได้ ก่อนการกระจายผลผลิตสู่ภายนอกหรือประชาคมโลก

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

บ้านดาท้าวมีที่มาจากบริเวณที่เป็นหมู่บ้านในปัจจุบันมีชาวลาวอาศัยอยู่ก่อน เป็นผู้ชายชื่อว่าท้าว ได้มาปลูกบ้านอยู่อาศัยก่อนใคร ชาวบ้านในบ้านพลกรังซึ่งมีที่จับจองอยู่ใกล้กับบ้านของดาท้าวมักจะใช้ที่ดินในการทำสวนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเวลาใครจะไปสวนก็มักจะพูดว่าไปสวนดาท้าว ไปบ้านดาท้าว จึงเป็นชื่อเรียกติดปากมา ต่อมาดาท้าวได้ย้ายออกไปจากบริเวณนี้ ชาวบ้านบ้านพลกรังที่มีที่ดินอยู่บริเวณนี้ก็ได้อพยพออกมาปลูกบ้านอยู่อาศัยโดยการนำของนายแก้ว เตสันเทียะ และครอบครัว สาเหตุของการย้ายคือในบ้านพลกรังไม่มีที่ดินเพียงพอแก่ครอบครัวใหม่

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันหมู่บ้านดาท้าวมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 528 คน ชาย 260 หญิง 268 คน จำนวน 120 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์ และทำไร่สวนผสม ด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนนในหมู่บ้านมีความยาวทั้งสิ้น 3,550 เมตร เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2525 ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ ประปาหมู่บ้านสร้างเมื่อ พ.ศ. 2537 ทุกครัวเรือนมีน้ำประปาใช้

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้านดาท้าวมีพื้นที่ทำการเกษตร 987 ไร่ เป็นที่นา 600 ไร่ เป็นพื้นที่สวน 310 ไร่ และทำสวนผัก 45 ไร่ ผลผลิตด้านทำนาทั้งหมู่บ้านปีละ 300,000 กิโลกรัม ทั้งหมู่บ้าน ประกอบอาชีพทำนา 60 ครอบครัว ทำสวนผัก 19 ครอบครัว ค้าขาย 11 ครอบครัว รับราชการ 5 ครอบครัว รับจ้าง 30 ครอบครัว (หมายเหตุ บางครอบครัวประกอบอาชีพมากกว่า 1 อย่าง) ทั้งหมู่บ้านมีรายได้เฉลี่ย 21,000 บาท/คน/ปี

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

การดำเนินชีวิตของประชากรในหมู่บ้านจะเป็นไปในลักษณะสืบต่อกันมา ทั้งในเรื่องของการสร้างที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ การแต่งกาย การปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ

- การสร้างที่อยู่อาศัยจะนิยมปลูกสร้างบ้านอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง และมีการพัฒนามาเป็นบ้านสองชั้น ชั้นบนเป็นไม้ชั้นล่างเป็นปูน และบ้านปูนชั้นเดียว

- การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ยังประกอบเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่

- ประเพณีที่สำคัญได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ บวชนาค เข้าพรรษา ออกพรรษา ลอยกระทง ทำบุญขึ้นบ้านใหม่

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และการเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า

ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและหลักการของกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงวิธีการเข้าเป็นสมาชิกและการขอกู้ยืม ตลอดจน อัตราดอกเบี้ยและการชำระคืน ยกเว้นคนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของกองทุน และไม่สนใจในเรื่องของกองทุน

2) เงิน 1 ล้านบาท

เมื่อได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลแล้ว คณะกรรมการของกองทุนก็ได้จัดสรรให้กับสมาชิกที่ยื่นคำขอกู้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 58 ราย เป็นจำนวนเงิน 933,000 บาท ซึ่งผู้กู้แต่ละรายจะได้รับอนุมัติวงเงินกู้ไม่เท่ากันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงการที่ขอกู้และการพิจารณาคณะกรรมการว่าจะอนุมัติตามที่ขอหรือไม่

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

คือผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกของกองทุนให้ดำเนินการจัดการกับเงินที่ได้รับจัดสรรอย่างยุติธรรม และดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านทุกด้าน คณะกรรมการมีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน ชาย 8 คน หญิง 7 คน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของหมู่บ้านดำเนินการโดยคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก การคัดเลือกผู้กู้จะพิจารณาจากโครงการที่สมาชิกขอกู้ แล้วให้คณะกรรมการทุกคนลงความเห็นว่าจะให้กู้หรือไม่ วงเงินกู้จำนวนเท่าไร ทั้งนี้จะพิจารณาถึงประวัติการชำระหนี้ของผู้กู้ด้วย

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน

กระบวนการจัดทำบัญชีของกองทุนมอบหมายให้เลขานุการของกองทุนเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการทำบัญชี และให้กรรมการเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จัดอบรมให้

2.2 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A พบว่า

1) ผลโดยตรง

1. จำนวนผู้กู้ และยอดเงินที่ให้กู้

จำนวนสมาชิกที่ได้รับเงินกู้จำนวน 58 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 933,000 บาท เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ ได้แก่

- อาชีพเกษตรกรรม - ปลูกข้าว ทำสวนผัก ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 33 ราย
- เลี้ยงโค เลี้ยงสุกร เลี้ยงกระบือ จำนวน 20 ราย
- อาชีพค้าขาย จำนวน 5 ราย

2. จำนวนสมาชิกกองทุน

ปัจจุบันสมาชิกของกองทุนมีจำนวนทั้งสิ้น 62 คน

ปัจจุบันสมาชิกของกองทุนมีจำนวนทั้งสิ้น 62 คน

2) ผลกระทบโดยตรง

1. การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

ทำให้ชาวบ้านมีเงินลงทุนทำกิจการใหม่ได้แก่ การทำปลาหนึ่ง ซึ่งจากเดิมชาวบ้านที่ทำประกอบอาชีพทำสวนผักแต่ประสบปัญหาขาดทุนจึงนำเงินกู้ที่ได้ไปเป็นทุนในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการทำ เพื่อนำมาทำที่บ้านแล้วส่งขายยังตลาดและร้านค้าในหมู่บ้าน

2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

การจะกู้เงินของกองทุนจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น ราคาหุ้นละ 100 บาท และจะต้องมีเงินฝากตั้งจะอย่างน้อยคนละ 20 บาท และจะต้องนำฝากทุกเดือน ซึ่งปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านตาหัวมีเงินออมทั้งสิ้น 7,440 บาท และจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อสมาชิกรนำเงินฝากตั้งจะทุกเดือน

3) ผลกระทบโดยอ้อม

1. เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการพัฒนาท้องถิ่น

การบริหารกองทุนซึ่งดำเนินการโดยชาวบ้านและนำปัญหาต่าง ๆ ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก้พัฒนาการประจำตำบล เพื่อหาทางแก้ปัญหา และหากมีข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของกองทุนตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะแจ้งแก่คณะกรรมการกองทุนให้ทราบและปฏิบัติ จึงถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันและระหว่างภาครัฐและประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

2. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

การส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้วัสดุในท้องถิ่นผลิตเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายเป็นการ เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองให้กับชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านสามารถผลิตสินค้าออกจำหน่ายเองได้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น จะทำให้ชาวบ้านไม่ต้องอพยพไปหางานที่อื่น และเมื่อกิจการเป็นไปได้ดีมีผลกำไรก็จะสามารถขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้น นับเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้ดูแล

ผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่แล้วนำไปพัฒนาอาชีพเดิมที่ทำอยู่แล้ว ซึ่งประสบการณ์ในการทำงานนั้นมีมาก แต่ประสบปัญหาเรื่องผลผลิต อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ทั้งจากสภาพภูมิอากาศ น้ำ และปัญหาทางด้านราคา

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน

การอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกแต่ละคนจะไม่เท่ากัน แต่สูงสุดจะไม่เกิน 20,000 บาท และน้อยที่สุดคือ 5,000 บาท บางรายจำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุนมีจำนวนเพียง 5,000-7,000 บาท

2) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ

สมาชิกส่วนใหญ่จะทำโครงการเพื่อขอเงินโดยมีวัตถุประสงค์ในการขอเงินเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และเป็นทุนสำรองในกิจการที่ดำเนินการ ดังนี้

- นำไปพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้ จำนวน 50 ราย
- เป็นทุนสำรอง จำนวน 8 ราย

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการที่ถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย

ผู้กู้แต่ละรายมีวิธีการดำเนินกิจการที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัด ประสบการณ์การ และสภาพพื้นที่ที่ดำเนินการ ดังนี้

นายเสน่ห์ มีอาชีพทำสวนผักและทำนา เมื่อถึงฤดูทำนายนายเสน่ห์ก็จะทำนาด้วย และทำสวนผักด้วย แต่หากไม่ใช่ฤดูทำนาก็จะทำสวนผักอย่างเดียว และผักที่นายเสน่ห์ปลูกเป็นประจำคือผักคะน้า สาเหตุที่นายเสน่ห์เลือกปลูกคะน้ามาจากมักจะขายได้ราคาดีและการปลูกใช้ระยะเวลาไม่นาน ในขณะที่เดียวกันนายโป่งซึ่งมีอาชีพทำนาและทำสวนผักเหมือนกัน แต่ไม่เลือกปลูกผักคะน้า โดยเลือกที่จะปลูกผักกวางตุ้งแทน ทั้งนี้เกิดจากนายโป่งปลูกผักคะน้าไม่ได้ผลดี

2) การหาตลาดที่ดี

ปัญหาด้านการตลาดของชาวบ้านคือ ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาราคาขึ้นต่ำ เพราะว่าชาวบ้านต้องผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากไม่สามารถนำสินค้าไปขายเองได้ เพราะไม่มีรถขนส่ง ไม่มีแผงขายสินค้า จึงต้องส่งผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ถูกกดราคา หากชาวบ้านสามารถนำสินค้าไปจำหน่ายเองได้จะทำให้ขายสินค้าได้ราคาดีกว่าเดิม เพราะมีตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตรคือ ตลาดสุรนารี

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง

1. ผลโดยตรง

- รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้รับเงินกู้เพื่อนำไปลงทุนในกิจการ แล้วได้ผลตอบแทนกลับมาจากการลงทุน คือการขายผลผลิตที่ได้จากการดำเนินกิจการเป็นเงิน

2. ผลกระทบโดยตรง

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ เกิดการลงทุนเพิ่มในกิจการช่วยให้ได้ผลผลิตมากขึ้นที่เห็นได้ชัดเจนคือ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

นางประยูรมีอาชีพเลี้ยงสุกร จากเดิมจะเลี้ยงสุกรครั้งละ 20 ตัว เมื่อได้กู้เงินกองทุนเป็นจำนวน 20,000 บาท นำไปซื้อลูกสุกรมาเพิ่มได้อีก 10 ตัว ราคาตัวละ 1,500 บาท ยังมีเงินเหลือไว้สำหรับซื้ออาหารได้อีก 5,000 บาท

3. ผลกระทบโดยอ้อม

- ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง การที่ผู้กู้มีเงินลงทุนที่เสียดอกเบี้ยในอัตราสูงจะช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้ชาวบ้านต้องรู้จักพัฒนาอาชีพที่ตนเองทำอยู่ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสามารถขายได้เสมอ ก็จะส่งผลให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องกู้เงินจากแหล่งอื่น

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทำนา สรุปได้ดังนี้

อาชีพทำนา ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ มีเงินทุน มีแรงงาน มีที่นา มีอุปกรณ์ มีแหล่งน้ำ กระบวนการที่ดีได้แก่ การใช้อุปกรณ์ที่ตรงกับงาน การใช้วัตถุดิบที่เหมาะสม การติดตามงานทุกขั้นตอน ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ปริมาณผลผลิตที่ได้ต้องเหมาะสมกับพื้นที่ คือ 500 กิโลกรัมต่อไร่

อาชีพทำนาถือเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านตาท้าว ซึ่งประกอบอาชีพนี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ และปัจจุบันก็ยังคงประกอบอาชีพนี้อยู่เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าจะมีการประกอบอาชีพอื่นเสริมแต่ก็ไม่ทิ้งอาชีพทำนา

4. ผลอื่น ๆ

ผลที่เกิดจากการมีกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดอาชีพใหม่ให้กับชาวบ้าน ซึ่งได้กู้เงินจากกองทุนจำนวน 20,000 บาท นำไปลงทุนทำสวนผักแต่ประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากแมลงกัดแทะผักเสียหายทั้งสวน หลังจากประสบปัญหาขาดทุนจากการทำสวนผัก ได้นำที่เหลือไปซื้อสูตรการทำปลาหนึ่งจากแม่ค้าในตลาดสุรนคร และนำกลับมาทำที่บ้าน และนำไปขายยังตลาด

และส่งให้แก่ร้านค้าในหมู่บ้าน มีรายได้ดีกว่าทำสวนผัก ซึ่งเป็นผลดีที่เกิดจากการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ช่วยให้เกิดอาชีพใหม่ให้แก่สมาชิกของกองทุน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทำวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ และกองทุนหมู่บ้านคาท้าวบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากการที่ผู้เขียนได้เข้าไปศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคาท้าว จึงได้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุน ดังนี้

กระบวนการดำเนินงานของกองทุนเริ่มตั้งแต่การก่อตั้งกองทุน ชาวบ้านได้รับการแนะนำเรื่องกองทุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ ปลัดอำเภอ นายราชศักดิ์ โสรัชชาติ และ พัฒนกร นายณรงค์ รณเกษตร และจากผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง ทำให้ชาวบ้านเข้าใจในหลักการของกองทุน ว่าเป็นของสมาชิกทุกคน สมาชิกที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการมีหน้าที่ช่วยกันบริหารจัดการกองทุน จากนั้นได้มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อจัดตั้งกองทุน โดยใช้คะแนนเสียง 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านคาท้าวจัดตั้งสำเร็จเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 มีสมาชิก 62 คน มีคณะกรรมการ จำนวน 15 คน ชาย 8 คน หญิง 15 คน การบริหารกองทุน ดำเนินการโดยคณะกรรมการของกองทุน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกกองทุน มีการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านคาท้าวเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติ ระเบียบนี้จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนและสมาชิก มีการเรียกประชุมสมาชิกและรับสมัครสมาชิก การอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 6 บาทต่อปี อัตราเงินฝากร้อยละ 4 บาทต่อปี การจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ จะนำมาแบ่งเป็น 5 ส่วน ๆ ละ 20% ดังนี้

1. เป็นเงินประกันความเสี่ยง
2. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น
3. เป็นค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน
4. เป็นทุนสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน
- และ 5. เป็นเงินเพื่อสวัสดิภาพของคนจน คนชรา และคนพิการในหมู่บ้าน

ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านคาท้าวปล่อยให้สมาชิกกู้ทั้งสิ้น 58 ราย เป็นเงิน 933,000 บาท มีเงินออมทั้งสิ้น 7,440 บาท

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวาง การบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ของหมู่บ้าน
คาท้าว ได้แก่

ปัจจัยด้านบวก

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน

การจะจัดตั้งกองทุนได้ต้องมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อลงคะแนนเสียง ซึ่งต้องใช้เสียง ถึง 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมู่บ้าน หากไม่ได้ตามจำนวนดังกล่าวก็ไม่สามารถจัดตั้ง กองทุนได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของชาวบ้านในหมู่บ้านในการเข้าร่วมประชุมให้ครบ จำนวน ด้วยเหตุนี้เองจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน เป็นปัจจัยทางด้านบวกที่ ช่วยส่งเสริมการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน

จากเดิมในหมู่บ้านมีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์หมู่บ้าน 1 กลุ่ม กลุ่มเงินแสน 1 กลุ่ม และกลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน 1 กลุ่มอยู่แล้ว โดยกลุ่มออมทรัพย์จะรับฝากเงินจาก สมาชิกและปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกที่ขอกู้ กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้านก็จะช่วยเหลือครอบครัวที่สมาชิก เสียชีวิต เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และกลุ่มเงินแสนเป็นกลุ่มที่คล้ายกับเงินล้านคือเป็นเงิน ของรัฐบาลแต่ให้ชาวบ้านบริหารจัดการให้ ส่วนเงินหนึ่งล้านบาทได้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนขึ้น โดยไม่รวมกับกลุ่มใด การจัดตั้งกองทุนเงินหนึ่งล้านบาท มีเจ้าหน้าที่ของรัฐปลัดอำเภอ และ พัฒนาการเข้ามาให้ความรู้และแนะนำส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยความร่วมมือของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ชาวบ้านคาท้าวหมู่ 6 ที่ได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนขึ้นมา ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านคาท้าวมี สมาชิก 62 คน ปล่อยให้กู้ทั้งสิ้น 58 ราย เป็นเงิน 933,000 บาท มีเงินออมทั้งสิ้น 7,440 บาท

การมีกองทุนอยู่แล้วมีส่วนสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง เนื่องจากการคณะกรรมการมีประสบการณ์ในการจัดการกองทุนเดิม สามารถนำ ประสบการณ์ที่ผ่านมามาใช้กับการบริหารกองทุนได้

ปัจจัยด้านลบ

1. การไม่สนับสนุนการจัดตั้งกองทุน

การไม่สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนนี้ได้แก่ การไม่เข้าร่วมประชุมในวันที่มีการจัด เวทีชาวบ้าน ซึ่งคนกลุ่มนี้จะไม่ให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนทั้งนี้เกิดจากหลายสาเหตุแตกต่างกัน

ไป แต่การไม่ให้ความร่วมมือนี้จะนำมาซึ่งความล้มเหลวของการจัดตั้งกองทุน จึงถือเป็นปัจจัยทางด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ความไม่พอใจในจำนวนเงินที่ได้กู้

การกู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านตาหัวนนั้นมีวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับคณะกรรมการด้วยว่าจะให้กู้ได้เท่าไร บางรายคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถให้กู้ได้ตามจำนวนที่ขอกู้ ก็จะลดจำนวนเงินที่ให้กู้ลง ทำให้ผู้กู้รายดังกล่าวเกิดความไม่พอใจ มีการคำทอกรรมการ กล่าวหาว่ากรรมการลำเอียงเล่นพรรคเล่นพวก แล้วยกไม่นำเงินที่ได้กู้ไปลงทุน ทำเงินไม่ถูกหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ศักยภาพประสพของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงพอสรุปได้ว่าความไม่พอใจในวงเงินกู้เป็นปัจจัยทางด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

ปัจจุบันยังไม่มีมีการชำระเงินคืนกองทุนเนื่องจากยังไม่ถึงกำหนดชำระ แต่หากถึงกำหนดระยะเวลาแล้วสมาชิกไม่มีเงินคืนให้กับกองทุนจะส่งผลกระทบต่อการบริหารกองทุน และสมาชิกรายอื่นที่ยังไม่ได้กู้และรออยู่ ทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพเพราะเงินหนึ่งล้านบาทที่รัฐบาลจัดสรรให้ไม่เหลืออยู่ ดังนั้นการไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนถือเป็นปัจจัยทางด้านลบ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการกองทุนกระทำโดยคณะกรรมการกองทุน ซึ่งคณะกรรมการก็คือสมาชิกในหมู่บ้าน แม้ว่าจะมีกระบวนการทำงานที่ดี แต่ยังคงขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานด้านเอกสาร และการบัญชี แนวทางที่จะช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้นภาครัฐควรแนะนำส่งเสริม ดังนี้

1. การบริหารจัดการ การจัดทำบัญชี แก่คณะกรรมการ
2. ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้าน
คาท้าว หมู่ 6 สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ

2. วิธีการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบทของชุมชน คือการศึกษาสภาวะแวดล้อมของชุมชน

ขั้นที่ 2 ศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน จากข้อมูลทุติยภูมิคือเอกสารของกองทุนหมู่บ้านและการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อทราบถึงข้อมูลของกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การจัดเวทีชาวบ้าน

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 3 ดังนี้

การสังเกต ใช้เก็บข้อมูลในภาพรวม ในช่วงที่มีการประชุมต่างๆ

การสัมภาษณ์ ใช้ในกรณีเจาะจงว่าอยากรู้เรื่องใด เช่น สัมภาษณ์ชาวบ้านว่ามีทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านอย่างไร

การใช้แบบสอบถาม ใช้เมื่อได้มีการกำหนดหัวข้อหรือคำถามไว้แล้ว

การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ คือการจำแนกข้อมูลออกตามประเด็นการประเมิน ได้แก่ บริบทชุมชน ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของชุมชน

ขั้นที่ 6 รวบรวมข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจากขั้นที่ 5 เพื่อนำมาเขียนสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินการ

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
จากการสัมภาษณ์และการเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและ

3. ผลการดำเนินการ

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และการเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและหลักการของกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงวิธีการเข้าเป็นสมาชิกและการขอกู้ยืม ตลอดจน อัตราดอกเบี้ยและการชำระคืน

2) เมื่อได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลแล้ว คณะกรรมการของกองทุนก็ได้จัดสรรให้กับสมาชิกที่ยื่นคำขอเป็นจำนวนทั้งสิ้น 58 ราย เป็นจำนวนเงิน 933,000 บาท เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ ได้แก่

- อาชีพเกษตรกรรม - ปลุกข้าว ทำสวนผัก ปลุกมันสำปะหลัง จำนวน 33 ราย
- เลี้ยงวัว เลี้ยงสุกร เลี้ยงกระบือ จำนวน 20 ราย

3) การชำระคืนเงินกู้ จะแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

- กลุ่มแรก ส่งวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 จำนวน 22 ราย
- กลุ่มที่ 2 ส่งวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2545 จำนวน 36 ราย

ในขณะนี้ยังไม่มีการชำระจึงยังไม่สามารถสรุปได้ว่าการชำระคืนจะครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือไม่

1.2 อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านตาท้าว บรรลุ 3 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตาท้าว หมู่ 6 ดังนี้

กระบวนการดำเนินงานของกองทุนเริ่มตั้งแต่การก่อตั้งกองทุน ชาวบ้านได้รับการแนะนำเรื่องกองทุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ ปลัดอำเภอ นายราชศักดิ์ ไสรัชชาติ และพัฒนากร นายณรงค์ รม-เกษตร และจากผู้นำท้องถิ่น คือผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง ทำให้ชาวบ้านเข้าใจในหลักการของกองทุน ว่าเป็นของสมาชิกทุกคน สมาชิกที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการมีหน้าที่ช่วยกันบริหารจัดการกองทุน จากนั้นได้มีการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อจัดตั้งกองทุน โดยใช้คะแนนเสียง 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดหมู่บ้าน มีคณะกรรมการ จำนวน 15 คน ชาย 8 คน หญิง 15 คน การบริหารกองทุนดำเนินการโดยคณะกรรมการของกองทุน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกกองทุน มีการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านตาท้าวเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติ ระเบียบนี้จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนและสมาชิก มีการเรียกประชุมสมาชิกและรับสมัครสมาชิก การอนุมัติเงินกู้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ได้ทราบถึงปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน

การจะจัดตั้งกองทุนได้ต้องมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อลงคะแนนเสียง ซึ่งต้องใช้เสียงถึง 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดหมู่บ้าน หากไม่ได้ตามจำนวนดังกล่าวก็ไม่สามารถจัดตั้งกองทุนได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของชาวบ้านในหมู่บ้านในการเข้าร่วมประชุมให้ครบจำนวน ด้วยเหตุนี้เองจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน เป็นปัจจัยทางด้านบวกที่ช่วยส่งเสริมการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน

จากเดิมในหมู่บ้านมีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์หมู่บ้าน 1 กลุ่ม กลุ่มเงินแสน 1 กลุ่ม และกลุ่มฅาปนกิจหมู่บ้าน 1 กลุ่มอยู่แล้ว โดยกลุ่มออมทรัพย์จะรับฝากเงินจากสมาชิกและปล่อยเงินกู้แก่สมาชิกที่ขอกู้ กลุ่มฅาปนกิจหมู่บ้านก็จะช่วยเหลือครอบครัวที่สมาชิกเสียชีวิตเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และกลุ่มเงินแสนเป็นกลุ่มที่คล้ายกับเงินล้านคือเป็นเงินของรัฐบาลแต่ให้ชาวบ้านบริหารจัดการให้ ส่วนเงินหนึ่งล้านบาทได้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนขึ้นโดยไม่รวมกับกลุ่มใด การจัดตั้งกองทุนเงินหนึ่งล้านบาท มีเจ้าหน้าที่ของรัฐปลัดอำเภอ และพัฒนากรเข้ามาให้ความรู้และแนะนำส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยความร่วมมือของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ชาวบ้านดาท้าวหมู่ 6 ที่ได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนขึ้นมา ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านดาท้าวมีสมาชิก 62 คน ปล่อยให้กู้ทั้งสิ้น 58 ราย เป็นเงิน 933,000 บาท มีเงินออมทั้งสิ้น 7,440 บาท

การมีกองทุนอยู่แล้วมีส่วนสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากการคณะกรรมการมีประสบการณ์ในการจัดการกองทุนเดิม สามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมามาใช้กับการบริหารกองทุนได้

ปัจจัยด้านลบ ได้แก่

1. การไม่สนับสนุนการจัดตั้งกองทุน

การไม่สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนนี้ได้แก่ การไม่เข้าร่วมประชุมในวันที่มีการจัดเวทีชาวบ้าน ซึ่งคนกลุ่มนี้จะไม่ให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนทั้งนี้เกิดจากหลายสาเหตุแตกต่างกันไป แต่การไม่ให้ความร่วมมือนี้จะนำมาซึ่งความล้มเหลวของการจัดตั้งกองทุน จึงถือเป็นปัจจัยทางด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ความไม่พอใจในจำนวนเงินที่ได้กู้

การกู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านคาทอนันมีวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับคณะกรรมการด้วยว่าจะให้กู้ได้เท่าไร บางรายคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถให้กู้ได้ตามจำนวนที่ขอกู้ ก็จะลดจำนวนเงินที่ให้กู้ลง ทำให้ผู้กู้รายดังกล่าวเกิดความไม่พอใจ มีการตำหนิกรรมการ กล่าวหาว่ากรรมการลำเอียงเล่นพรรคเล่นพวก แล้วก็ไม่นำเงินที่ได้กूपไปลงทุน ทำเงินไม่ถูกหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ศักยภาพประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงพอสรุปได้ว่าความไม่พอใจในวงเงินกู้เป็นปัจจัยทางด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

ปัจจุบันยังไม่มีการชำระเงินคืนกองทุนเนื่องจากยังไม่ถึงกำหนดชำระ แต่หากถึงกำหนดระยะเวลาแล้วสมาชิกไม่มีเงินคืนให้กับกองทุนจะส่งผลกระทบต่อการบริหารกองทุน และสมาชิกรายอื่นที่ยังไม่ได้กู้และรออยู่ ทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพเพราะเงินหนึ่งล้านบาทที่รัฐบาลจัดสรรให้ไม่เหลืออยู่ ดังนั้นการไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนถือเป็นปัจจัยทางด้านลบ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนกระทำโดยคณะกรรมการกองทุน ซึ่งคณะกรรมการก็คือสมาชิกในหมู่บ้าน แม้ว่าจะมีกระบวนการทำงานที่ดี แต่ยังขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานด้านเอกสาร และการบัญชี แนวทางที่จะช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้นภาครัฐควรแนะนำส่งเสริม ดังนี้

1. การบริหารจัดการ การจัดทำบัญชี แก่คณะกรรมการ
2. ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษา

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านคาวัว คือ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรเพิ่มระเบียบเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการ

จากการที่ผู้เขียนได้เข้าไปศึกษาในพื้นที่และกองทุนหมู่บ้านคาวัวทำให้ทราบว่า คณะกรรมการบางตำแหน่งของกองทุนต้องใช้ความสามารถเช่น เทรย์นิก และเลขานุการ ซึ่งจะต้องทำงานในเรื่องของเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องบัญชี ดังนั้นบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าว ควรมีคุณสมบัติที่ต่างจากกรรมการคนอื่น คือควรเขียนหนังสือคล่องและมีความรู้เรื่องระบบบัญชีของหมู่บ้าน เพราะกรรมการของกองทุนบางคนเขียนหนังสือไม่คล่อง บางคนอายุมากแล้วสายตาไม่ดี หากมีการกำหนดคุณสมบัติของกรรมการให้ชัดเจนแล้ว ก็จะเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่สมาชิกที่จะเลือกคนที่เป็นคณะกรรมการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรระบุว่า การเสียดำปรับกรณีผิดสัญญาเงินกู้จะนำเงินส่วนนั้นไปบริหารจัดการอย่างไร

กรณีที่สมาชิกผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ คือไม่ส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในวันที่กำหนดให้ชำระจะต้องเสียดำปรับตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน ผู้เขียนต้องการให้ระบุลงไปให้ชัดเจนว่าเงินค่าปรับจะนำไปจัดการอย่างไร ให้คณะกรรมการได้กำหนดให้แน่นอนเพื่อจะได้เป็นแนวทางปฏิบัติและสามารถตอบสมาชิกได้ว่าเงินที่เสียดำปรับนั้นนำไปจัดการอย่างไร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 กรณีผ่อนผันการชำระเงินใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไร ควรระบุให้ชัดเจน

การผ่อนผันการชำระเงินควรระบุหลักเกณฑ์ลงไปให้ชัดเจนในระเบียบของกองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่ง เพราะหากยึดตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติแล้ว หลักเกณฑ์อาจจะไม่เหมาะสมกับพื้นที่แต่ละแห่ง ดังนั้นหากกำหนดลงไประเบียบของกองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งแล้วจะเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากว่าคนที่กำหนดระเบียบคือคนในพื้นที่ย่อมทราบถึงข้อมูลในพื้นที่ได้ดี แต่ทั้งนี้ต้องไม่ให้ขัดกับระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.2 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปลงทุนพัฒนาอาชีพของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรนำเงินไปลงทุนในระยะสั้นก่อน เนื่องจากกองทุนยังไม่มีความมั่นคงพอ ยังมีสมาชิกคนอื่นที่ต้องการกู้

สมาชิกควรนำเงินไปลงทุนในระยะสั้นก่อน คือการลงทุนในกิจการที่ให้ผลตอบแทนในเวลาไม่เกินหนึ่งปี ทั้งนี้เพื่อจะได้มีเงินมาคืนให้กับกองทุนได้ภายในระยะเวลาหนึ่งปี

ตามสัญญา เหตุผลคือกองทุนเพิ่งก่อตั้งยังไม่มั่นคงพอที่จะให้สมาชิกกู้ยืมในระยะยาวได้ และยังมีสมาชิกอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้กู้ต้องการกู้ ดังนั้นสมาชิกจะต้องส่งคืนเงินให้ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ จึงควรประกอบกิจการที่จะให้ผลตอบแทนในระยะเวลา หนึ่งปี

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้ง กลุ่มผู้ใช้ปุ๋ย เนื่องจากเป็นปัญหาที่สมาชิกหลายคนประสบอยู่

สมาชิกควรมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้ปุ๋ย เนื่องจากปุ๋ยเป็นปัจจัยสำคัญของอาชีพเกษตรกรรม และเป็นปัญหาที่สมาชิกหลายคนประสบอยู่ หากสมาชิกรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมา ก็จะมีอำนาจต่อรองกับผู้ค้าปุ๋ยเพราะหากซื้อในปริมาณที่มากจะทำให้ราคาต่อหน่วยลดลง หรืออาจจะมีการให้เครดิตแก่กลุ่ม ช่วยยืดระยะเวลาในการชำระค่าปุ๋ยออกไป สามารถนำเงินไปลงทุนหมุนเวียนในกิจการได้

บรรณานุกรม

- กานดา ชูเชิด และคณะ. 2545. สภาพแวดล้อมของคนไทย. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 39. หน้า 57 - 66.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านค้ำฟ้า. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านค้ำฟ้า. นครราชสีมา.
- เจลิยว บุรีศักดิ์ และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ คันธเสวี และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการนิพนธ์. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2545. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และคณะ. 2545. ความยากจน : ปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 39. หน้า 37 - 44.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 2544. วัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก. วารสารสุโขทัยธรรมนิราศ (5 - 10). กรุงเทพฯ. สำนักวิชาการกรมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมนิราศ.
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์. 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 221 - 234.
- สารสถิติ. 2545. รายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือน. พฤษภาคม. ปีที่ 13. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. หน้า 3 - 4.
- อุดม จำรัสพันธ์. 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.